

Mellem økonomi og historie

Jørgen Peter Christensen

Økonomisk Institut, Københavns Universitet

SUMMARY: The article comments on an article by Niels Kærgård presented in this issue of the journal. It deals mainly with developments during recent decades within economic history – internationally as well as in Denmark – especially as regards the impact of 'New Economic History' or 'Cliometrics'. The author shares Niels Kærgård's view, i.e. that the use of economic theory and econometrics should be strengthened in research on economic history in Denmark, but emphasizes at the same time that this strengthening should take place within the framework of close contacts or collaboration between historians, economists and economic historians.

Indledning

Niels Kærgårds artikel i Nationaløkonomisk Tidsskrift (Kærgård 1989) indeholder en række interessante betragtninger over temaet: Hvad er økonomisk historie? og med baggrund heri nogle overvejelser over fagområdets situation – specielt med henblik på Danmark. Min kommentar tager først og fremmest sigte på det sidste. Om det første giver Carl-Axel Nilssons kommentar i dette nummer af NØT en række synspunkter og argumenter, og et forsøg på nærmere at angive mine overvejelser herom ville derfor let komme til at rumme gentagelser af, hvad der fremføres i Carl-Axel Nilssons og Kærgårds artikler. Så mine bemærkninger vedrørende spørgsmålet om »hvad økonomisk historie egentlig er« vil hovedsageligt tjene til at give baggrund for de følgende betragtninger over dansk økonomisk historie – samt en kort skitsering af mit ståsted.¹

Hvad er økonomisk historie?

Lad mig med henblik herpå trække to af Kærgårds hovedsynspunkter frem: For det første, at der ikke kan drages nogen skarp grænse mellem økonomi og økonomisk historie for så vidt angår, at der er særlige træk ved den anvendte metode og teori i de to fag. Inden for begge fagområder findes der en række forskellige skoler, og forskelle i henseende til helhedsbilledet af forskningen inden for dem må snarere forklares ud fra den vægt, som forskellige skoler har haft inden for de to fagområder. På internationalt plan er der imidlertid i de seneste årtier sket et markant skift inden for økonomisk

1. Det er vel overflødigt at tilføje en henvisning til den bog, som har dannet udgangspunktet for debatten, Viby Mogensen (1987a), jfr. også Viby Mogensen (1987b) og (1988). Såvel Viby Mogensens diskussion af anvendelse af teori inden for økonomisk historie som hans oversigt over dansk økonomisk historisk forskning siden 1970 har naturligvis i høj grad relevans for en drøftelse af fagets situation i de senere år.

Mellem økonomi og historie

Jørgen Peter Christensen

Økonomisk Institut, Københavns Universitet

SUMMARY: The article comments on an article by Niels Kærgård presented in this issue of the journal. It deals mainly with developments during recent decades within economic history – internationally as well as in Denmark – especially as regards the impact of 'New Economic History' or 'Cliometrics'. The author shares Niels Kærgård's view, i.e. that the use of economic theory and econometrics should be strengthened in research on economic history in Denmark, but emphasizes at the same time that this strengthening should take place within the framework of close contacts or collaboration between historians, economists and economic historians.

Indledning

Niels Kærgårds artikel i Nationaløkonomisk Tidsskrift (Kærgård 1989) indeholder en række interessante betragtninger over temaet: Hvad er økonomisk historie? og med baggrund heri nogle overvejelser over fagområdets situation – specielt med henblik på Danmark. Min kommentar tager først og fremmest sigte på det sidste. Om det første giver Carl-Axel Nilssons kommentar i dette nummer af NØT en række synspunkter og argumenter, og et forsøg på nærmere at angive mine overvejelser herom ville derfor let komme til at rumme gentagelser af, hvad der fremføres i Carl-Axel Nilssons og Kærgårds artikler. Så mine bemærkninger vedrørende spørgsmålet om »hvad økonomisk historie egentlig er« vil hovedsageligt tjene til at give baggrund for de følgende betragtninger over dansk økonomisk historie – samt en kort skitsering af mit ståsted.¹

Hvad er økonomisk historie?

Lad mig med henblik herpå trække to af Kærgårds hovedsynspunkter frem: For det første, at der ikke kan drages nogen skarp grænse mellem økonomi og økonomisk historie for så vidt angår, at der er særlige træk ved den anvendte metode og teori i de to fag. Inden for begge fagområder findes der en række forskellige skoler, og forskelle i henseende til helhedsbilledet af forskningen inden for dem må snarere forklares ud fra den vægt, som forskellige skoler har haft inden for de to fagområder. På internationalt plan er der imidlertid i de seneste årtier sket et markant skift inden for økonomisk

1. Det er vel overflødigt at tilføje en henvisning til den bog, som har dannet udgangspunktet for debatten, Viby Mogensen (1987a), jfr. også Viby Mogensen (1987b) og (1988). Såvel Viby Mogensens diskussion af anvendelse af teori inden for økonomisk historie som hans oversigt over dansk økonomisk historisk forskning siden 1970 har naturligvis i høj grad relevans for en drøftelse af fagets situation i de senere år.

historie, der har gjort forskellen mindre. Et hovedspørgsmål, som skal tages op senere er så, at dette skift kun i ringe grad har sat sig spor inden for økonomisk historisk forskning i Danmark. For det andet fremhæver Kærgård, at det ikke er hensigtsmæssigt, at drage for skarpe og vanskeligt overskridelige skel mellem fag/discipliner inden for videnskaben.

Jeg kan ganske tilslutte mig det sidste, og det første for så vidt angår en *skarp* grænse. Men der er kendetegn ved økonomisk historie, som giver grundlag for at danne sig et ganske klart billede af, hvad økonomisk historie er. Økonomisk historie knytter sig både til økonomi og historie, og når det billede, som Kærgård i sin artikel tegner af økonomisk historie kommer til at ligne økonomi en hel del, skyldes det ikke mindst, som Carl-Axel Nilsson påpeger, at Kærgård er vag i sin behandling af 'historie-siden' af faget. Der er en del gode grunde til at opfatte økonomisk historie som en selvstændig disciplin, jfr. atter Carl-Axel Nilssons kommentar.

Som jeg ser faget, er det et fag med en betydelig bredde i henseende til emner og problemstillinger, og som har åbne grænseflader til andre discipliner, først og fremmest naturligvis de to 'forældre', historie og økonomi. Der er kun grund til at tilskynde til og stimulere arbejder, der i udstrakt grad anvender økonomisk teori og da ikke mindst de metoder som udviklingen inden for økonometri og statistik har stillet til rådighed.

Jeg vil betone »de åbne grænser«. Måske man snarere skulle tale om flydende grænser eller opfatte grænserne som brede bånd. Vel at mærke ikke et goldt ingenmandsland, men et frugtbart område, hvor disciplinernes forskere arbejder i kontakt eller samarbejde med hinanden. For jeg er ganske enig med Kærgård, når han fremhæver, at det ofte er på grænseområderne mellem disciplinerne/fagene, at fremskridtene sker. Det gælder også for økonomisk historie; som Coleman (1987) bemærker med henblik på England. »Much of what is intellectually interesting and path-breaking is now proceeding on the edges of economic history, on its borderland with other sorts of history – social, demographic, political, technological, to give but some examples....« (Coleman, 1987, side 127).

Om økonomisk historie set i internationalt perspektiv

Men ikke mindst finder jeg grund til at nuancere Kærgårds vurdering, at »i de seneste årtier er økonomisk-historiske analyser, der i central grad bygger på økonomisk og statistisk teori som nævnt i hvert fald internationalt blevet ret dominerende,« medens faget tidligere var præget af en »historisk institutionalistisk økonomisk skole, der er betænkelig ved for meget generalisering og teoretiseren« (Kærgård 1989, side 385).

Kærgård underbygger dette synspunkt med en række udsagn om faget økonomisk historie fra nogle af dets fremtrædende dyrkere gennem tiden, hvor det moderne synspunkt især repræsenteres ved bl.a. Douglass North (1968). Men billedet er nok mere nuanceret. Det vil man f.eks. kunne se, hvis man til rækken føjer endnu et, nemlig fra

en anden fremtrædende økonomisk historiker, Carlo Cipolla, som sin nyligt udgivne bog, *Between History and Economics*, i høj grad beskæftiger med dette tema (Cipolla 1991), navnlig kapitel 1). Han definerer økonomisk historie således:

The discipline known as 'economic history' – is the history of facts and of economic events, as they relate to individuals, firms and communities. (side 3).

Til denne definition gør Cipolla to tilføjelser. Den ene er, at den må indsnævres »by pointing out that 'economic history' is to be taken as meaning the economic history of people« (men ikke den omgivende natur). Vigtigere er den anden tilføjelse, nemlig at definitionen må opfattes bredt som ikke alene omfattende »economic events but also – the analysis of their close and inextricable relations and interactions with social, political and cultural events and institutions«.

Senere fremhæver han også, at for at forskning kan betragtes som økonomisk historie må den »employ the conceptual instruments, the analytical categories and the type of logic forged by economic theory« (side 7), og han understreger, at hvis den ikke gør det, vil den ikke alene ikke kunne betragtes som økonomisk historie, men dens resultater vil formentlig også være af tvivlsom værdi.²

Anknytningen til økonomisk teori er således tydelig nok. Men det betyder ikke, at der ikke er forskel på den måde, en økonom og en økonomisk historiker arbejder på. Det viser sig, når man vender sig til 'historiker-siden' af økonomisk historie. Grundlæggende har her de synspunkter, som Cipolla lægger frem, en god del til fælles med dem, Carl-Axel Nilsson fremlægger i sin kommentar.

Cipolla kritiserer senere i sin bog den store del af europæisk forskning for kun i ringe grad at anvende økonomisk teori. Men han er i høj grad også forbeholden over for den »modelbaserede økonomiske historie«, som brød igennem i U.S.A. omkring 1960, og som er »widespread in the United States and has a handful of adherents in Europe«. Han medgiver, at opkomsten af den modelbaserede tilgang var en nødvendig reaktion på den traditionelle kontinentaleuropæiske tilgang til økonomisk historie, »which paid insufficient attention to theory and felt no need to make its own theoretical assumptions explicit«. Om den modelbaserede tilgang siger han bl.a.:

The champions of model-based economic history all too frequently allow their enthusiasm for economic theorems and statistics to soar dangerously at the expense of arduous and time-

2. At et centralt kendetegn ved økonomisk historie er, at den er baseret på økonomisk teori, er ikke så ny en opfattelse endda. Cipolla bemærker således, at italieneren Luigi Cossa i 1892 skrev, at økonomisk teori »must supply economic history with the theoretical criteria indispensable for the selection, co-ordination and evaluation of the facts, circumstances, and institutions which represent the substance of economic history« (Cipolla, 1991, s. 7, Cossa, 1892).

consuming research on the institutional, legal, social and political aspects of a historical context. Even the most talented historian can never know enough about the non-economic aspects of a historical context, and model-bound historians are generally far too ignorant in this area. This becomes strikingly apparent whenever they stray beyond the social, cultural and political confines of their own societies, into areas with which they possess no native familiarity. Ahistorical howlers then abound. (Cipolla, 1991, s.69).

Men han mener også, at der nu er stigende erkendelse af begrænsningerne i deres tilgang hos mange af de 'modelorienterede' økonomiske historikere i U.S.A.:

There are clear signs in American historiography that an increasing number of 'modelists' are already abandoning their more radical positions and are paying more attention to institutions, intangibles, accidents and chaotic conditions. The pendulum may therefore revert before long to a more sensible mean. (Cipolla, 1991, s. 70).

Coleman (1987), der omhandler udviklingen inden for økonomisk historie i England tilbage fra slutningen af 1700-tallet, omtaler i sin behandling af udviklingen efter 1950 en række træk, som kan bidrage til at forklare den begrænsede tilslutning til 'New Economic History' i Europa. Hans overordnede indfaldsvinkel er, at de første årtier var en opgangsperiode for faget (som til dels var en fortsættelse af udviklingen i tiden forud for 1950), medens der fra engang i 1970'erne er tale om en nedgangsperiode. Det følgende vedrører hovedsageligt nogle sider af udviklingstendenserne inden for forskning (og undervisning) i faget, der kan bidrage til at forklare den senere nedgang efter Colemans opfattelse.

For det første har han kritiske ord om fagets evne til at udnytte de gode muligheder, det fik fra 1950'erne. Der skete en kraftig fremgang i ressourcer inden for faget (herunder antal lærerkræfter), kursusudbudet udvidedes og mange steder etableredes 'economic history departements'. Denne udvikling skulle man måske umiddelbart vente ville føre til en opblomstring faglig set – til at man fik »the best of both worlds«. Men i stedet – siger Coleman – kom de særlige 'economic history departements' i reglen til at medvirke til at skabe en »protected industry, sheltered by comforting tariff barriers from the danger of new ideas«; eller som han anfører specielt med sigte på The Economic History Society til etablering af et »craftguild«. »Respectability, orthodoxy, separateness, complacency: these were the internal enemies of promise«. (Coleman, 1987, side 108-110).³

Endvidere udnyttede den store del af fagets udøvere ikke de 'tilbud', der kom i 1950'erne og 1960'erne. En række nye tilgange, skoler eller fagområder udviklede sig

3. Colemans bemærkninger er først og fremmest rettet mod den »neutrale« skole, der var den dominerende i denne periode (overfor »reformisterne« (inkl. marxistisk orienterede forskere)).

internationalt i denne periode, bl.a. social history, Annalesskolen, udviklingsøkonomi og New Economic History eller Cliometrics, som kunne have bidraget til at give ny inspiration i faget. Men – siger Coleman – de kom kun i ringe grad til at slå igennem i 'main stream' økonomisk historie i England.

I nærværende sammenhæng tiltrækker New Economic History-skolen sig særlig interesse. At New Economic History-skolen ikke fik mange tilhængere blandt økonomiske historikere i England i 1960'erne og 1970'erne »owed something to the existence of those separate economic history departments and something to an older weakness in the British educational structure« (Coleman 1987, side 125).⁴

Men han tilføjer også, at den skepsis der gjorde sig gældende over for skolen, langtfra var begrundet i trivielle argumenter:

The new understanding seemed too often to be irrelevant, inappropriate, or inapplicable to many questions in European history; or to be built upon unrealistic assumptions (not always made explicit) of a perfectly competitive world of profitmaximizers and marginal adjusters. Specimens of cliometric procedure revealed a too ample flood of regression analyses, run on any old collection of data without heed of historical context, yet purporting to offer scientific truth. High ingenuity was too readily lavished upon topics of limited scope or was productive of answers of limited applicability. Endless bickering over the minutiae of model-specification threatened to constitute a new branch of antiquarianism. To scepticism was added resentment, in reaction to some arrogant trumpeting by the new men and their camp followers, replete with contemptuous sneers about 'old' (= old-fashioned) economic history. In the light of more recent selfcriticism, of the adoption of a more moderate tone, and of a growing awareness, even amongst the faithful, that cliometrics does not provide the only route to the economic past, it might reasonably seem that British indifference or aversion was more than a little justified. (Coleman 1987, s. 124).

Der var dog nogle forskere, der tog den nye tilgang op, og som kom til at udgøre en fortrop for 'New Economic History' i England. Denne gruppe har vokset sig større i 1980'erne, navnlig ved tilgang af yngre forskere, og Coleman forventer, at denne udvikling yderligere vil forstærkes i de kommende år (specielt inden for den domineren-

4. Om dette sidste skriver han bl.a.: »Amongst those who had taken an economics degree, a majority would have quitted the formal study of economics to specialize in economic history just at the point when the former demanded more statistical or mathematical understanding. Hardly any British undergraduates of the same period would have combined history and mathematics in their qualifications for entry to university; indeed, at most schools, unusual ingenuity was required to combine these subjects at A level. The deep-seated habit of early specialization in schools ensured, inter alia, generations of putative historians in Britain could never even imagine that algebra might be a useful tool to help unlock any doors of the past. Many found even the simplest statistical treatment of historical data incomprehensible and/or repellent.« (Coleman 1987, side 125).

de 'neutrale' skole). Det rejser imidlertid for Coleman bl.a. det problem, som også Cipolla peger på i sin omtale af udviklingen i U.S.A.⁵, nemlig faren for, at faget distancerer sig fra historie eller med Cipollas udtryk, at pendulet svinger for langt til den ene side.

Udviklingen inden for engelsk økonomisk historie i 1980'erne har da også vist en kraftig ændring i forhold til det billede, Coleman tegner af 1960'erne og 1970'erne. Og banebrydende arbejder af engelske økonomiske historikere har haft væsentlig betydning for et hastigt voksende antal arbejder, hvor anvendelse af økonomisk teori og økonomi indtager en central plads.

Om dansk økonomisk historie

Vender vi os herefter til dansk økonomisk historie, er et af Kærgårds hovedpunkter, at »det nok (må) siges, at egentlige økonomiske analyser med brug af hele arsenalet af økonomisk teori og økonometrisk teknik af rigtige historiske problemer (dvs. før 2. verdenskrig) er forbløffende svagt repræsenteret« (Kærgård 1989, side 388). Kærgård forsøger at forklare dette, idet han henviser til økonomisk historie i Sverige, hvor man har en »tradition for et selvstændigt fag i økonomisk historie og derfor undersøgelser, der kombinerer økonomisk analyse og historisk indsigt«, medens det i Danmark »alt for ofte er et enten eller«. Også i Danmark havde man gode forudsætninger for en udvikling i retning af den svenske. Der var en lang tradition for, at nationaløkonomiens professorer kombinerede arbejde med økonomisk teori med økonomisk historiske arbejder. Og med etableringen af Institut for Historie og Samfundsøkonomi i 1927 skabtes også en ramme for udviklingen af en økonomisk historisk tradition. Hvorfor så ikke et blomstrende fag af økonomisk historie i Danmark? Kærgård ser hovedgrunden i stridigheder mellem historikere og økonomer, og han henviser til, at dette var almindeligt inden for såvel historiker- som økonommiljøet i Danmark i denne periode (40'erne og 50'erne).

Kærgård berører et yderst interessant spørgsmål vedrørende den generelle udvikling inden for økonomisk historie i Danmark, et spørgsmål som indbyder til en nærmere undersøgelse. Når det gælder spørgsmålet om, hvorfor arbejder med en udstrakt anvendelse af økonomisk teori og økonometriske metoder kun i ringe grad er repræsenteret i forskning i dansk økonomisk historie, vil jeg imidlertid nok lægge mindre vægt på stridigheder mellem historikere og økonomer og den manglende succes i det lange løb for Institut for Historie og Samfundsøkonomi.

Hvordan og hvor hurtigt nye tilgange bryder igennem inden for videnskaberne er et

5. Om U.S.A. skal også henvises til Field, red. (1986), Parker, red. (1986) og Sutch (1991). Det skal tilføjes, at debatten i U.S.A. i høj grad også drejer sig om relationerne til økonomi. Som også Kærgård (1989) berører, føler økonomisk historie sig trængt af økonomi i kampen om de knappere ressourcer i 1980'erne, og et hovedtema i navnlig bidragene i Parker, red. (1986) er økonomisk histories betydning for økonomi.

særdeles interessant spørgsmål. Der er nok i de fleste tilfælde tale om et kompleks af faktorer, og det gælder formentlig også i vort tilfælde. Blandt forhold, der formentlig har spillet ind, vil jeg nok betone, at antallet af økonomiske historikere var og er lille. Eksistensen af forskningsmiljøer er vigtige, ikke mindst når det gælder opdyrkningen af nye områder. I Danmark var de yderst få, og hvor de fandtes, omfattede de kun et fåtal af forskere.⁶ Endvidere har nok også den uddannelsesmæssige baggrund (sammen med faglige interesser) blandt fagets dyrkere øvet indflydelse.

Men der er givetvis også et andet aspekt, der er værd at nævne. Kærgård fremhæver som nævnt meget rigtigt den udbredte tradition blandt danske økonomer for også at arbejde med økonomisk historiske problemstillinger. Denne »nærmest ideelle« baggrund for opblomstringen af økonomisk historie i Danmark har ændret sig ganske meget. Endnu i 1960'erne kan man vel sige, at det var almindeligt, at arbejder af økonomer havde et ikke ringe islæt af analyse af historisk materiale. Med den tiltagende specialisering inden for økonomi er tendensen tydeligt gået i retning af, at færre og færre har vidnet arbejde med historisk materiale interesse. Der er i denne forbindelse også anledning til at minde om det ofte fremhævede, at gennembruddet for og opblomstringen af »cliometrics« i U.S.A. kom gennem arbejder fra en gruppe af yngre forskere, der var uddannet som økonomer og som havde arbejdet indgående med økonomiske og statistiske metoder.

Det ovenstående skal imidlertid ikke så meget ses som et forsøg på at udrede mulige årsager, som en baggrund for nogle synspunkter om den fremtidige udvikling inden for økonomisk historie.

Der er for mig at se ingen tvivl om, at der er behov for at øge anvendelsen af økonomiske og statistiske metoder inden for økonomisk historie. Det er et område, der klart kan give væsentlige bidrag til øget viden og indsigt i faget. Der er i de senere år kommet sådanne bidrag, foruden Kærgårds egne arbejder, vil jeg især nævne Peder J. Pedersens. Et andet sted man kan spore en begyndende ændring er i flere specialer fra økonomistuderende. Det vil kun være glædeligt, om flere økonomer (og specialestuderende i økonomi) vil gå ind på dette område.

Men jeg mener også, det er vigtigt at fremhæve, at arbejdet bedst foregår i et samarbejde med eller dialog med dyrkere af økonomisk historie, der er velfunderet på 'historie-siden' af faget. Det vil efter min vurdering i almindelighed give en bedre kvalitet af arbejdet, og samtidig øge interessen for at arbejde med disse metoder.

Det ville også være godt, om økonomer – specielt dem, der seriøst bevæger sig ind i økonomisk historie – erkender, at der er begrænsninger i anvendelsen af bestemte teori-

6. Lægger man dertil, som der fremgik af den ovenstående omtale af Coleman, at der i 50'erne og 60'erne var tale om opblomstring eller etablering af en række tilgange eller skoler, udover 'New Economic History'-skolen, bl.a. områder som socialhistorie og den inspiration der udgik fra udviklingsøkonomi, bidrager dette vel til yderligere at understrege betydningen af de begrænsninger, der lå (og ligger) på ressourcesiden.

er eller modeller. F.eks. er de reservationer eller betænkeligheder over for en del af de arbejder, som er fremkommet inden for New Economic History-skolen, ingenlunde uinteressante.

Der er nok at tage fat på. Et par af de områder, som måske ikke mindst trænger sig på, er allerede fremhævet af Viby Mogensen (1987a), det ene er langtidsudviklingen i indkomstfordelingen, og det andet et fornyet arbejde med historiske nationalregnskaber.⁷ Jeg vil nok her især pege på det sidste, som er et grundlæggende område ikke mindst med henblik på analyser med anvendelse af økonomiske metoder, og et område hvor økonomer og statistikere er vigtige deltagere – sammen med historikere og økonomiske historikere.

Samarbejde eller dialog mellem de mere økonomisk og de mere historisk orienterede blandt de økonomiske historikere er vigtig, ikke mindst for at de knappe ressourcer, der er til rådighed, anvendes hensigtsmæssigt, og for at mindske risikoen for dobbeltarbejde og arbejder, der senere i større eller mindre grad må gentages på ny. Eller sagt på en lidt anden måde, for at mindske de negative sider af en tendens til øget specialisering, og – mere grundlæggende – for at mindske faren for, at en udvikling over mod større vægt på anvendelse af økonomisk teori og avancerede økonomiske metoder, vil løsne båndene til 'historie-siden' af faget.

Afslutning

Økonomisk historie er en selvstændig disciplin med kendetegn, der er tilstrækkeligt tydelige til, at man uden besvær kan skelne, hvad disciplinen typisk beskæftiger sig med, og hvilke metoder den typisk anvender. Det er efter min opfattelse en bred disciplin, som har grænseflader til mange andre discipliner. Men det er en disciplin, der er udgået fra to discipliner, historie og økonomi, som har hjemme i hver sin videnskabsgren, hhv. humaniora og samfundsvidenskaberne. Det bidrager måske til, at der til arbejdet inden for disciplinen knytter sig større udfordringer og risici end inden for mange andre discipliner. En af farerne er nok stridigheder om, hvorledes disciplinen rettelig bør afgrænses, og om dette eller hint kan betragtes som økonomisk historie. Diskussioner om fagets indhold kan være nyttige fra tid til anden. Men de vil ofte tendere – som Kærgård nævner – mod at blive golde og måske det, der er værre.

Værdien af Kærgårds artikel og Carl-Axel Nilssons kommentar ligger for mig at se først og fremmest i, at de (i høj grad sammen med den bog, som er udgangspunktet for de to papirer) giver en yderligere tilskyndelse til, at økonomiske historikere i landet drøfter fagets situation og søger at skabe rammer for øgede kontakter og samarbejde mellem dem, der arbejder med økonomisk historiske problemstillinger. Sådanne drøftelser har der længe været behov for. I sådanne drøftelser ser jeg gerne, at også histori-

7. Om dette sidste skal også henvises til Carl-Axel Nilsson (1991).

kere og økonomer, der – selv om de ikke betragter sig som økonomiske historikere – har interesse i faget, er rigt repræsenteret. Temaerne for drøftelserne må bl.a. være initiativer for forskning og prioritering af forskning inden for faget. Herunder også spørgsmålet om en styrkelse af anvendelsen af økonometriske og statistiske metoder inden for faget.

Kærgård benytter et billede, hvor forskningsområderne ses som en sammenhængende mark med aftagende grænseudbytte ved øget indsats af ressourcer. Og han mener, at indsatsen af ressourcer på den del af marken, hvor der dyrkes økonomisk teori og økonometrisk teknik, har været yderst beskedent i den sidste snes år i Danmark, medens andre områder – antydes det – har været lidt for flittigt dyrket; og han formoder, at modsatte har været tilfældet i U.S.A.

Kærgårds billede er godt. Men jeg tror, at marken i hvert fald for Danmarks vedkommende skal anskues som en ganske stor mark med få ressourcer. Problemet har næppe været, at dele af marken har været overfyldt eller overtrampet, men at nogle områder – og ikke mindst det Kærgård peger på – har haft meget få dyrkere. (Jeg vil iøvrigt også stille mig skeptisk over for, at problemet i U.S.A. har været, at en del af marken har været overtrampet, men billedet har måske nok mere for sig her).

Men hellere vil jeg bruge en lidt anden variant af billedet. I denne variant dyrkes marken med anvendelse af flere typer af inputs. Benytter vi denne indfaldsvinkel til vores billede, er problemet, at et af vore inputs har været benyttet i meget ringe grad. Det betyder naturligvis fortsat, at der må ske en styrkelse af anvendelsen af økonomisk teori og økonometriske metoder. Men i dette billede som en øget anvendelse af et input i forbindelse med andre.

Det er vigtigt, at arbejdet med at styrke anvendelsen af økonomisk teori og økonometriske metoder sker inden for rammerne af nære kontakter eller samarbejde mellem historikere, økonomer og økonomiske historikere. Heri ligger – nu som før – en væsentlig udfordring for dem, der interesserer sig for økonomisk historie.

Litteratur:

- Cipolla, C. M. 1991. *Between History and Economics. An Introduction to Economic History*. Oxford.
- Coleman, D. C. 1987. *History and the Economic Past. An Account of the Rise and Decline of Economic History in Britain*. Oxford.
- Kærgård, N. 1989. Økonomisk historie – mellem kildekritik og højere algebra. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 127: 381-392.
- Cossa, L. 1892. *Introduzione allo studio dell'economia politica*. Milano.
- Field, A. J., red. 1986. *The Future of Economic History*. Boston.
- Nilsson, Carl-Axel. 1991. Er der behov for et HND? *Historisk Tidsskrift* 91: 218-226.
- North, Douglass. 1968. Economic History I. *International Encyclopaedia of the Social Sciences*, vol. 6, 468-474.
- Parker, W. N., red. 1986. *Economic History*

kere og økonomer, der – selv om de ikke betragter sig som økonomiske historikere – har interesse i faget, er rigt repræsenteret. Temaerne for drøftelserne må bl.a. være initiativer for forskning og prioritering af forskning inden for faget. Herunder også spørgsmålet om en styrkelse af anvendelsen af økonometriske og statistiske metoder inden for faget.

Kærgård benytter et billede, hvor forskningsområderne ses som en sammenhængende mark med aftagende grænseudbytte ved øget indsats af ressourcer. Og han mener, at indsatsen af ressourcer på den del af marken, hvor der dyrkes økonomisk teori og økonometrisk teknik, har været yderst beskedent i den sidste snes år i Danmark, medens andre områder – antydes det – har været lidt for flittigt dyrket; og han formoder, at modsatte har været tilfældet i U.S.A.

Kærgårds billede er godt. Men jeg tror, at marken i hvert fald for Danmarks vedkommende skal anskues som en ganske stor mark med få ressourcer. Problemet har næppe været, at dele af marken har været overfyldt eller overtrampet, men at nogle områder – og ikke mindst det Kærgård peger på – har haft meget få dyrkere. (Jeg vil iøvrigt også stille mig skeptisk over for, at problemet i U.S.A. har været, at en del af marken har været overtrampet, men billedet har måske nok mere for sig her).

Men hellere vil jeg bruge en lidt anden variant af billedet. I denne variant dyrkes marken med anvendelse af flere typer af inputs. Benytter vi denne indfaldsvinkel til vores billede, er problemet, at et af vore inputs har været benyttet i meget ringe grad. Det betyder naturligvis fortsat, at der må ske en styrkelse af anvendelsen af økonomisk teori og økonometriske metoder. Men i dette billede som en øget anvendelse af et input i forbindelse med andre.

Det er vigtigt, at arbejdet med at styrke anvendelsen af økonomisk teori og økonometriske metoder sker inden for rammerne af nære kontakter eller samarbejde mellem historikere, økonomer og økonomiske historikere. Heri ligger – nu som før – en væsentlig udfordring for dem, der interesserer sig for økonomisk historie.

Litteratur:

- Cipolla, C. M. 1991. *Between History and Economics. An Introduction to Economic History*. Oxford.
- Coleman, D. C. 1987. *History and the Economic Past. An Account of the Rise and Decline of Economic History in Britain*. Oxford.
- Kærgård, N. 1989. Økonomisk historie – mellem kildekritik og højere algebra. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 127: 381-392.
- Cossa, L. 1892. *Introduzione allo studio dell'economia politica*. Milano.
- Field, A. J., red. 1986. *The Future of Economic History*. Boston.
- Nilsson, Carl-Axel. 1991. Er der behov for et HND? *Historisk Tidsskrift* 91: 218-226.
- North, Douglass. 1968. Economic History I. *International Encyclopaedia of the Social Sciences*, vol. 6, 468-474.
- Parker, W. N., red. 1986. *Economic History*

- and the Modern Economist*. Oxford.
- Sutch, Richard. 1991. All Things Reconsidered: The Life-Cycle Perspective and The Third Task of Economic History, *Journal of Economic History* 51:271-288.
- Viby Mogensen, G. 1987a. *Historie og Økonomi*, København.
- Viby Mogensen, G. 1987b. Nyere forskning i dansk økonomisk historie, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 125: 153-170.
- Viby Mogensen, G. 1988. Recent Danish Research in Economic History – a Survey, *Scandinavian Economic History Review* XXXVI, nr. 3:5-22.